

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra sociologie

Sociologicko-ekonomická studia

Bakalářská práce

Barbora Kalačová

Změny v postoji společnosti k tetování

Changes in Social Perception of Tattoos

Praha 2019

Vedoucí práce: Mgr. Eva Kyselá, Ph.D.

Poděkování:

Chtěla bych z celého srdce poděkovat své vedoucí, Evě Kyselé, za její laskavost, trpělivost a neocenitelné rady v průběhu celého vzniku této bakalářské práce. Zároveň bych chtěla poděkovat společnosti Behavio Labs. za možnost spolupráce na dotazníkovém šetření a Lence Chudomelové za spolupráci při jeho realizování. Poslední díky patří mé rodině a blízkým, kteří mě podporovali po celou dobu psaní práce.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, řádně jsem citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 31. července 2019

.....

Barbora Kalačová

Klíčová slova: tetování, tělesné modifikace, stigma, proměna postojů, sociologická teorie, společenská funkce, společenský vývoj, liberalizace

Key words: tattoo, body modifications, stigma, change of perceptions, social theory, social functions, social progression, liberalization

Abstrakt:

Tématem bakalářské práce je proměna postoje české společnosti k tetování v průběhu druhé poloviny 20. století a začátku 21. století. Práce je rozdělena na dvě části. První je teoretická, ve které je představeno tetování a jeho společenská funkce v historickém kontextu, význam tetování v dnešním světě a stále trvající fenomén stigmatizace. Druhá část práce je empirická, na jejímž začátku je popsána metodologie provedeného výzkumu a sběru dat. Dále jsou prezentovány samotné výsledky, které jsou tematicky rozděleny podle jednotlivých kategorií, dle kterých byly analyzovány. Jako kritéria byla vybrána pohlaví, věk a socio-demografická situace respondenta. Na konci práce je pak představena diskuze výsledků empirické části a již existujících akademických poznatků, které byly představeny v části teoretické.

Abstract:

The theme of this thesis is the change of attitude of Czech society towards tattooing between the second half of the 20th century and the beginning of the 21st century. The thesis is divided into two parts. The first is a theoretical division, in which tattoos and their social function are presented in a historical context, as well as the importance of tattoos in today's world and the ever-present phenomenon of stigmatization. The second part of the thesis is empirical, at the beginning of which the methodology of the research and data collection is described. Furthermore, the results themselves are presented, which are thematically divided according to individual categories according to which they were analyzed. The respondents' gender, age and socio-demographic situation were selected as criteria. At the end of the thesis a discussion of the results of the empirical part is presented, as well as the already existing academic knowledge, which was presented in the theoretical part.

OBSAH

1. Úvod.....	8
Teoretická část.....	10
2. Proměny postojů k tetování.....	10
2.1. Tetování a jeho společenské funkce v historickém kontextu.....	10
2.1.1. Historická specifika českého tetování.....	14
2.2. Význam tetování v dnešním světě	16
2.3. Přetrvávající stigmatizace tetování	19
3. Metodologie a sběr dat.....	23
4. Výsledky	25
4.1. Popis vzorku	25
4.2. Tetování a pohlaví	27
4.3. Tetování a socio-demografická situace.....	28
4.4. Tetování a věk.....	31
5. Diskuze	40
6. Závěr	42
Seznam tabulek:.....	43
Seznam použitých zdrojů:	44
Příloha 1. – Dotazník.....	48

„Staré generace odumřou a doroste nová generace, která je s novějma myšlenkama obeznámena, tzn. takhle probíhá sociologická změna, tzn. i u tetování ty starší generace k tomu mají postoj pořád stejný, buď si ťukaj na čelo, a nebo říkají, že mláďa blbne, co se tím dá hold dělat.“ (Jeroným Klimeš in Motyčka, 2009, 23:40)

1. Úvod

Podle globálního výzkumu z roku 2018, má průměrně 38 % populace v 18 zkoumaných zemích alespoň jedno tetování (Statista Research Department, 2019), tatěři vysokou četnost tetovaných lidí satiricky komentují tak, že nejoriginálnějším motivem je v současnosti netknutá kůže bez stopy inkoustu (Vladimir 518, Veselý, & Souček, 2011). V roce 2011 Češi za tetování utratili 315 milionů korun, částka je však pravděpodobně ještě větší, jelikož Asociace profesionálních tatérů a piercerů zaznamenává pouze oficiální tetovací salony, které hlavně v posledních letech netvoří zdaleka většinu producentů tetování (Brož, 2012). Dle slov samotných tatérů už jejich klientelu netvoří jen bývalí vězni, vojáci a mladí toužící po rebelii, ale i manažeři, lékaři či bankéři (Valenta, 2011). Toto zdobení těla tedy už dávno nepřísluší jen lidem z okraje společnosti, jak tomu u nás převážně bylo před sametovou revolucí, ale stalo se rozšířeným módním doplňkem, možností projevu individuality a propojením výtvarného umění a řemesla. I přes tento pozitivní vývoj můžeme stále v současnosti pozorovat určité rozdíly v postojích k tetování mezi generacemi. Zatímco u starší, poválečné, generace pozorujeme spíše rezervovanost, stigmatizaci a předsudky, v generaci, která se rodí v komunistickém režimu, vidíme určitý zlom a destabilizaci negativního postoje k tetování. U následující, porevoluční generace, můžeme mluvit o liberalizační vlně a vesměs pozitivním postojům k tetování (Vladimir 518 et al., 2011). V postmoderních společnostech vidíme, na rozdíl od těch tradičních, ztrátu mnohých sociálních funkcí tetování a můžeme tak u nich pozorovat jistou míru konzumerizmu a ztrátu tradičních významů. I přes to, že tetování zažívá v historii nebyvalou popularitu, prochází zároveň jakousi krizí identity.

Jak můžeme vidět na první pohled, bodyart, kam neřadíme pouze tetování, které je hlavním ohniskem této práce, ale i skarifikaci, piercing a v poslední době i zavádění silikonových aplikací pod kůži, není ryze sociologickým tématem, ale spíše tématem antropologickým či etnologickým. Tento fakt přinášel při psaní práce určité limity a omezení, protože jak v české, tak světové literatuře není tetování dostatečně akademicky probádáno a relevantní literatury tak nalezneme poskrovnu. V předložené bakalářské práci si však dávám za cíl pojmut tento problém ze sociologické perspektivy a odpovědět na výzkumnou otázku „Jaké jsou rozdíly v postojích k tetování v současné české společnosti a co tyto změny způsobilo?“

Tetování definuje Encyklopedie Britannica jako „*stálou a neodstranitelnou kresbu či ornament vytvořený na těle vpravením barviva pod kůži nositele*“ (2019). Samotné slovo

tetování pochází z tahitského slova „tataou“ a lze jej přeložit jako „označování“ či jednoduše „značka“ (Rychlík, 2014). Tato trvalá úprava těla byla antropologem Georgem P. Murdockem (1945 in Rychlík, 2014) zařazena na seznam 67 kulturních univerzálií, spojující vlastnosti, které mají všechna známá společenství. W.D. Hambly ve své publikaci *The History of Tattooing and Its Significance* (1925) určuje šest významů tetování - výpověď o estetickém smyslu, umělý příspěvek k procesu přírodního výběru, přežití prastarých obřadů (jako např. pouštění krve), zjevné odlišení přátel od nepřátel, navrácení již vymizelého způsobu chování a náboženské pohnutky. I přes stáří této publikace můžeme většinu těchto významů u tetování naléznout do dnes.

Nejen, že tak tetování nalezneme v průběhu celé historie, najdeme ho i ve všech druzích společnostech. Zároveň jde ale o jistou kontroverzi, která nejednou rozdělila společnost vedví. Střídavě se stávalo naprostým tabu, módním trendem i životním stylem. V postmoderních společnostech v současnosti zažíváme vysokou míru konzumerismu, individuality a pomíjivosti, tento diskurz se nevyhnul ani tetování, které se jako zrcadlo svých nositelů stává spíše estetickým projevem individuality, bez původních hlubokých sociálních významů a funkcí. I tak je však stále předmětem veřejné debaty, mezigeneračním konfliktem a zažívá silnou vlnu destigmatizace. Už jenom to z něj dělá relevantní sociologické téma.

Bakalářská práce je rozdělena do tří na sebe navazujících částí. Hlavním cílem teoretické části je popsat proměny postojů k tetování a jejich příčiny. Jsou v ní popsány společenské funkce tetování, jejich proměny v průběhu celé historie tetování ve světě i u nás, až do současnosti, kde je popsána motivace k zhotovení tetování a jeho význam dnes, následuje rozbor stále trávajícího fenoménu stigmatizace. V druhé části práce je popsána metodologie a způsob sběru dat. V empirické části jsou představeny výsledky a interpretována data vlastního výzkumu české dospělé populace a jejich názorů na tetování a tetované. Tato část je zaměřena na tetování v kontextu pohlaví, socio-demografické situace a věku. V závěrečné části práce následuje diskuze, která je propojením předchozích dvou částí a prezentací všech závěrů.

Teoretická část

2. Proměny postojů k tetování

V průběhu lidských dějin se tetování proměňovalo. Vyvíjely se jeho techniky, témata, lidská motivace i to, kam jsou tetovaní ochotni zajít. Změnila se i samotná filozofie tetování. Zatímco v původních tradičních společnostech šlo o spíše kolektivní záležitost, symboly a motivace byly jednotné, společnost unifikovaly a dávaly jí jednotnost, v moderních společnostech jde o úplný opak. U většiny potetovaných jde o jev čistě individuální, jedná se o projevení vlastní kreativity a osobnosti. Kolektivní tetování nacházíme už jen u členů gangů, kteří si svoji příslušnost „značkují“ společnými symboly. Dnes již pro většinovou společnost není tetování opovržením hodná věc, pomalovaný člověk je takřka běžným jevem a musí jít o velmi extrémní formu tetování, aby vzbudilo zvýšený zájem okolí (Rychlík, 2014). Proč ale došlo k této změně? Jak se stalo, že jsme se od společenského tabu, vězňů a vojáků, kteří se tetovali z dlouhé chvíle, dostali až k takřka masovému módnímu trendu? Na tuto otázku se budeme snažit odpovědět v následující části.

Česká republika má, stejně jako ostatní státy Východního bloku, velmi specifickou společensko-historickou zkušenost. Komunistický režim nám neumožnil přirozený a postupný vývoj v mnoha sférách, u tatuaže nevyjímaje. Proto jsem se v bakalářské práci zaměřila přímo na českou společnost a je nutné na začátek uvést, že ne všechny prameny a teorie jsou možné na ni plně vztáhnout.

2.1. Tetování a jeho společenské funkce v historickém kontextu

Jak již bylo řečeno v úvodu, tetování v různých společenstvích a historických obdobích plní různé sociální funkce a má různé významy. Nejedná se jen o funkci estetickou, může se jednat i o významnou integrální součást společenského řádu. Martin Rychlík (2014)

se tento jev ale pokouší kategorizovat a popisuje 8 společenských funkcí tetování, do kterých lze zařadit většinu jeho nositelů.

Funkce rituální – tetování se stává trvalým důkazem toho, že jeho nositel prošel nějakou zkouškou či obřadem, která ho doživotně připojila k určité skupině lidí, získává tak nový sociální status. Součástí zhotovení tohoto tetování je často i nutnost prokázání odvahy ho podstoupit či podmínka neprojevit známku bolesti. Tuto funkci najdeme nejen u tradičních kmenů, ale například u členů gangů či zločineckých organizací.

Funkce estetická – nejzjevnější a v současné společnosti pravděpodobně nejdominantněji využívaná. Lidé se nechávají tetovat z prostého důvodu, zdobí se, snaží se líbit a zatraktivnit své tělo. Každé tetování do jisté míry nese tuto funkci, protože vždy určitým způsobem zdobí svého nositele, zároveň je to funkce, která je nejvíce citlivá na módní vlny a trendy. Můžeme ji dále dělit na dekorativní, u které se nositel snaží své tělo čistě jen zdobit a erotizační, kdy lidé chtějí dodat svému tělu nevšední prvek za účelem zvýšení sexuální přitažlivosti.

Funkce magicko-náboženská – nejvíce rozšířená u tradičních společností, které jsou úzce spjaté s přírodou. Tetování je pro ně spojeno s ochrannými kouzly, silou zvířat či možnostmi získat nadpřirozené schopnosti. Tuto funkci studoval i Émile Durkheim (in Rychlík, 2014), který upozorňoval na vztah tetování a náboženství, přičemž zkoumal kmeny, které si své náboženské symboly tetovaly přímo na tělo a stávaly se tak chodícími totemy.

Funkce léčebně-preventivní – pravděpodobně původní funkce tetování. Můžeme ji nalézt u nejstarších dochovaných tetování, probíhala podobnou formou jako je akupunktura. V současnosti je její zastoupení mizivé, jedním z důvodů je i riziko přenášení nemocí a kladení důrazu na sterilitu.

Funkce komunikačně-identifikační – tetování může mluvit za nás, sděluje naši životní filozofii, názory a postoje. Tato funkce s sebou nese riziko pozitivní, či naopak negativní interpretace naší vysílané zprávy okolím. Nalezneme ji například u tradičních vězeňských tetování.

Funkce sociálně-skupinové – v současnosti jedna z nejběžnějších, jedinec tak dává najevo svoji příslušnost ke skupině. Pomáhá jednotlivcům identifikovat danou skupinu a začlenit se k ní. Zároveň tak tetovaný dává najevo oddanost své skupině a možnost určit si svoje vlastní společenství. Tuto funkci najdeme např. subkultur, hudebních skupin, motorkářů či

původních Hippiies. Není to však záležitost pouze posledního století, tajné i výrazné skupinové značení nalézáme už u tradičních jihoamerických kmenů a v počátcích křesťanství.

Funkce statusová – často se překrývající se sociálně-skupinovou funkcí. Jedná se o specifický druh tetování, který ukazuje status nositele a většinou mu předchází rituál, kterým si ho musí zasloužit. Najdeme je opět u členů gangů či jako značku manželského stavu u tradičních kmenů.

Funkce individualizační – dotvářející jedinečnost osobnosti, individualitu a symboliku, které mnohdy rozumí jen sám nositel. V současnosti stále se rozšiřující funkce, což zapříčiňuje to, že tetování je dnes chápáno spíš jako módní doplněk a trend bez hlubších významů a každý jedinec má tak možnost si symboliku udělat naprosto individuální. Zvolenými motivy si tetování nejčastěji připomínají významné životní události, blízké či zájmy.

Funkce, které tetování může plnit či plní, jsou přirozeně odlišné v různých společnostech a mění se i v průběhu jejich dějin. Některé funkce jsou více kulturně i historicky univerzální, některé v průběhu času téměř vymizely. V současné době můžeme mluvit až o jisté defunkcionalizaci tetování. V průběhu historického vývoje západních společností můžeme pozorovat určité vlny popularity či zájmu o tetování a proměny jeho společenských funkcí a s tím souvisejícího postavení tetování ve společnosti a postojů k němu. Historické trendy a vzorce, které tetováním opakovaně smýkají mezi popularitou a naprostým zapomenutím, nám mohou pomoci pochopit jasně pozorovatelný rozdíl mezi současnými generacemi.

Mezi nejstarší dochované důkazy o existenci bodyartu řadíme mumie jihoamerického kmene Chinchorro a alpského ledového muže Ötziho, jehož původ se odhaduje na zhruba 5100 let před naším letopočtem. Překvapivé může být, že tetování na jeho těle bylo vytvořeno velmi podobnou technikou, jakou je tvořeno tetování současné (Spindler, 1998). Až do starověku bylo tetování používáno hlavně k magickým, rituálním a obřadním účelům, můžeme zde ale i najít tetování ryze zdobné. Tomu odpovídala i jejich funkce a míra významnosti tetování, která byla v těchto historických obdobích hluboce zakořeněná ve společenských strukturách (Rychlík, 2014).

Ve starověkých říších bylo tetování majoritně používáno ke značení „nepohodlných“ jedinců, jako byli otroci, vězni či nemocní. To jen umocnil příchod křesťanství a naprostý zákaz úprav těla formami jako tetování ve Starém zákoně. I přes to se tetování vyskytuje i v této době,

najdeme ho například u účastníků křížových výprav. Téměř všechny funkce tetování se tak daří vymýtit a jedinou, kterou v té době nalezneme, je funkce sociálně-skupinová, kterou využívají tajné spolky či náboženské sekty (Rychlík, 2014). Naprostou stigmatizací a odporem k tetování otřásají zaoceánské výpravy, které přiváží domorodé obyvatele (Tahit'ané, Maorové, Polynézané), kteří mají krásná a složitá tetování. Za povšimnutí stojí, že motivy těchto tradičních kmenů jsou častou inspirací pro motivy tetování dodnes (Rychlík, 2014).

Během poměrně krátké doby se začne tetování v 17. století z přístavů šířit do všech společenských vrstev a tím postupně do většiny Evropy (Goffman, 2001). Je to tak poprvé, co v novodobé historii pozorujeme, že se tetování dostává z „okrajových“ částí města, jako jsou doky a přístavy obývané nejnižšími vrstvami, do široké společnosti. Tetování už není bráno jako „punc zločince“, ale stává se ozdobou a módním trendem. V roce 1891 dokonce vzniká první tetovací strojek, což šíření tetování ještě urychlí. Tetování se tak nejen vrací jeho původní statusová a rituální funkce, typická hlavně pro námořníky, kteří jí mají spojenou se zámořským zážitkem, stále častěji se ale projevuje i funkce estetická a individualizační (Rychlík, 2011).

Ve 20. století se převážně v západní části Evropy a USA stává bodyart součástí komerčního trhu a takřka masovou záležitostí. To dokazuje i zákon z Velké Británie, který vešel v platnost na počátku 20. let 20. století, a zakazoval dívkám mladším 21 let pořídit si tetování. Zákon byl přijat jako reakce na masivní módní vlnu pořizování si tetování na začátku tohoto století.

Odklon od tetování a jeho „temné“ období přichází v době první a hlavně druhé světové války. Tetování se stále šíří mezi vojáky, jeho využití však také nacházejí v koncentračních táborech. U tetování se tak opět vyskytuje rituální či statusová funkce, v tomto případě ale byrokratická ritualizace jeho aplikace v koncentračních táborech odkazuje k podřízenému statusu a stigmatu a slouží k dehumanizaci. V poválečném období tak velké množství tetovaných má své tetování spojené spíše s traumatem, než s čímkoliv jiným. Negativní emoce ve společnosti v této době můžeme pozorovat např. v publikaci *Tetování a tetování* z roku 1937, ve které autor radí těm „kteří byli postiženi zhoubnou nákazou tatáž“ jak se jí co nejrychleji a trvale zbavit (Nováček, 1937).

Po druhé světové válce se osud tetování dosti rozchází a geograficky dělí. V Severní i Jižní Americe, Japonsku a Číně se bodyart stává nedílnou součástí kultury gangů, od kterých se postupně znovu šíří do většinové společnosti a ztrácí své negativní postavení. Od 60. let můžeme mluvit o jakési „druhé renesanci tetování“, statusová funkce tetování narůstá závratnou

rychlostí, najdeme zde ale i výraznou funkci sociálně-skupinovou, např. u nově vznikajících subkultur. V zemích pod kontrolou Sovětského svazu se však stává něčím nelegálním a stigmatizovaným. Tetovací salóny jsou zakázány a nosit tetování je považováno za provokaci (Rychlík, 2014).

V průběhů dějin můžeme tedy pozorovat opakující se vzorec střídavé popularity, ústupu až snahy o úplné potlačení tetování. V některých dobách tomu pomohly společensko-kulturní události, jako válka či zámořské plavby, v jiných zase direktivní moc státu, jako v případě zákazu papežem či komunistickým režimem, ale i období zvýšené míry konformity společnosti, jako například 50. léta ve Spojených státech či období nucené normalizace v ČSSR.

2.1.1. Historická specifika českého tetování

Česká společnost procházela v 2. polovině 20. století výraznými politickými změnami, které byly přirozeně doprovázeny změnami společenskými. Abychom mohli sledovat proměny postojů k tetování v naší společnosti, je potřeba si tyto proměny blíže specifikovat. Cílem ani kapacitou práce není specifikovat všechny proměny společnosti v tomto období, zaměříme se pouze na pár hlavních, které formovaly a ovlivňovaly to, jak je v současnosti tetování vnímáno.

Po většinu historie se naše dějiny tetování nikterak neliší od těch celosvětových. Více se k nám dostává v 18. století, rozmach zaznamenává v 19. století, hlavně mezi chudšími vrstvami a ve 20. století zaznamenává úpadek, kdy se vrací na okraj společnosti, k prostitutkám, trestancům a vojákům. Důvodem byla konzervativnost první republiky a veřejné přesvědčení, že tetovaný jedinec je psychicky labilní.

Po 2. světové válce se v důsledku negativních asociací s nacistickým tetováním a tetováním z koncentračních táborů tetování téměř potlačuje. Přispívá k tomu také popřevratový zákaz jakýchkoliv tělesných modifikací z roku 1948. Tetování v této době přežívá téměř výhradně ve věznicích a vojenských kasárnách, kde je ale paradoxně velmi vysoce oceňováno. Vysvětlení toho, proč se tetování podařilo udržet i přes nevoli většinové společnosti právě v těchto institucích, můžeme najít mimo jiné v potřebě udržení si vlastní individuality, popř. identity, v dehumanizujícím prostředí těchto institucí, které berou jedinci větší či menší část vlastního rozhodování (Foucault, 1977 in Malacrida & Low, 2016). Vojáci a vězni byli vždy nuceni nosit jednotné oblečení, dodržovat řád a jednotu. Tetování jim poskytovalo možnost

odlišit se, mít něco, co je jen jejich a projevit svou vlastní kreativitu. Zvláštní je, že v českém prostředí se málokdy vyskytují klasická vězeňská tetování, která značí příslušnost k určitému z gangů, jejich kultura pro nás není vůbec tak typická, jako např. v americké společnosti. Tento jev potvrzuje i Vladimír Valenta (2011), který popisuje tatérskou scénu před sametovou revolucí jako skoro plně přesunutou na kavalce armádních a vězeňských pokojů. Každý, kdo uměl trochu kreslit, tetoval, každý, kdo se nechal tetovat, riskoval velmi přísný trest. Tetování v té době bylo velmi rizikové, bolestivé a často ne úplně vzhledné, i přesto se na něj stáli dlouhé fronty a platilo za jedno z nejdražších služeb.

Celé období komunistického režimu se nese ve znamení střídání tvrdších a měkčích vln prosazování ideologie a jejích mechanismů a principů. Tyto vlny můžeme přirozeně vidět i v ochotě společnosti k novým a jiným věcem, jako je například právě tetování.

V 50. a 60. letech byla společnost, převážně důsledkem striktního komunistického režimu, téměř neschopná a vysoce neochotná přijímat cokoliv nonkonformního a byla velmi konzervativní. Československá společnost v této době vnímá tetované jako „nepohodlné živly“, rebely a blázny. Vše nové bylo podezřelé, neslo v sobě nebezpečí a narušení řádu. Režim se plošně snažil potlačovat všechny projevy kreativity a jedinečnosti lidské mysli. Výsledkem tak byl preventivní konflikt mezi totalitní mocí a alternativní kulturou, která byla podrobena silným restrikcím. Projevy odporu tak často nacházíme pouze mezi undergroundem či disidentem (Bitrich, 2001).

V 50. letech, tedy ihned po komunistickém převratu, vidíme silnou snahu o potlačení těchto „rušivých vlivů“, v 60. letech naopak drobné uvolnění, kdy se k nám dokonce dostávají vlny hnutí Hippies a jejich alternativního přístupu k životu. Zlom přichází v roce 1968, kdy jsou v rámci normalizace tyto tendence velmi striktně potírány. V 70. a 80. letech tak sledujeme návrat k vysoké konformitě, otažitosti a opatrnosti. Kulturní diversita je nevíтанý jev a i zdánlivě nevinný projev odlišnosti, jako jsou dlouhé vlasy, je přísně trestán, ať společenskou segregací či přímo státem (Bitrich, 2001). S pronikáním a oblíbeností západní kultury do Československa se zvýšil v 80. letech také zájem o tetování, především u mládeže a undergroundové společnosti. Čím dál častější byli domácí tetovací salony. Tetování v této době nese silnou komunikační, identifikační a statusovou funkci.

Ke konci 80. let začínáme pozorovat výrazné uvolňování, které vrcholí v roce 1989 pádem režimu a s ním dochází k výrazným proměnám české společnosti, toto období Vladimír 518 označuje jako „destabilizační“ (2016). Dochází k uvolnění politické a kulturní situace,

výraznému vlivu západních zemí a celkové liberalizaci. Zaznamenáváme silný trend, který se vyznačuje přechodem od silné uniformity k pluralitě, ve všech oblastech lidského žití. Lidem se otevírá možnost nejen svobodné volby, ale svobody jako takové, která s sebou nese diferenciaci způsobu života jedince i sociálních skupin. Vznikají nové postoje, různorodost životních stylů a otevírají se hranice (Duffková in Tuček & a kol., 2003).

Všechny tyto proměny přirozeně formovaly i názor společnosti na tetování a ihned po revoluci můžeme zaznamenávat až raketový rozmach tetování. Hned v roce 1992 vzniká první oficiální tetovací studio u nás, v roce 1998 Česko hostí první tetovací convenci a v roce 2008 vzniká do dnes působící Asociace profesionálních tatérů a piercerů. Začíná se dbát na hygienu, kvalitu barev i legislativní normy - např. ustanovení § 19 až § 21 Zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví, který stanovuje, že každý, kdo chce získat živnostenský list na profesy tatéra musí mít zdravotní průkaz, či §51 až § 52 Vyhláška č.137/2004 Sb. o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných, kterou český právní řád upravuje zásady osobní hygieny při výkonu piercingu či tetování a provozu tetovacích salonu. Na datech přijetí nových ustanovení můžeme vidět, že tetování a tetovací salony se velmi rychle dostali z šedé zóny do běžné součásti společenského života. Česká tetovací scéna se i přes počáteční handicap komunistické éry dokázala za necelých 20 let vyrovnat úrovni světových špiček, může za to ale i fakt, že většina tatérů se po roce 1989 odjela „řemeslu“ učit do zahraničí (Kopčanová, 2015).

2.2. Význam tetování v dnešním světě

S. Turner (1999) ve svém článku tvrdí, že v dřívějších dobách byla tatuáž doprovázena výraznou lidskou zkušeností, společenským mezníkem či něčím hlubším, jako bylo dosažení dospělosti, narození dítěte či vyhraná válka. Konzumerismus tyto tradiční hodnoty narušil, ale nepřinesl žádné vlastní symboly či mytologii, která by tu původní nahradila. Dočasný a pomíjivý charakter současné kultury způsobuje to, že mezi rolí a postavením člověka ve společnosti a „značkami“ na jeho těle nemusí být žádný vztah. Zdobení těla se stává pouze osobní biografií, jakýmsi trvalým deníkem každého jednotlivce. Rozklíčováním symboliku současného tetování je tak velmi těžké.

To potvrzuje i etnoložka Alena Lochmannová (2018), která se dlouhodobě věnuje českému vězeňskému tetování. Dle jejích slov už těžko hledáme opravdový význam v klasickém vězeňském tetování, jako byla slza pod okem, která značila vraždu. Tetovaný nikdy není schopný, a mnohdy ani ochotný, uhlídat interpretaci všech pozorovatelů, kteří si symboliku jeho tetování vykládají po svém či na základě nějakých ustálených společenských kontextů. Symbolika sama o sobě univerzální není, je závislá na kulturách a subkulturách, proto jeden motiv může mít tolik významů, kolik je jeho nositelů. Na základě toho můžeme konstatovat, že oproti minulosti se symbolika tetování stává čistě individuální záležitostí.

Rituální funkcí současného tetování se blíže zabývali A. Kajanová, K. Jersáková a M. Růžička (2012), kteří se ve svém výzkumu soustředili na lidi s vícečetným tetováním. Hlavní otázkou výzkumu bylo, zda v naší společnosti stále přetrvává rituální funkce tetování nebo byla již naprosto vytlačena funkcí estetickou. Jako rituální jednání chápou sled konkrétních činností s větším společenským přesahem, které jsou pravidelně opakovány v nějaké určité životní etapě. Osoby s vyšším počtem tetování byly vybrány z důvodu vyloučení faktoru náhlého rozhodnutí, jako je tlak vrstevnické skupiny, módní výstřelek či neobvyklá životní okolnost. U všech šestnácti respondentů bylo zjištěno, že jediná, či primární funkce jejich tetování, byla opravdu ta estetická, u části z nich se ale objevovala i funkce individualizační, převážně pak možnost „odlišení se v davu“, kterou s sebou tetování nese. Primárně rituální funkci tetování vnímali spíše dotázaní tatěři, kteří vidí jako rituál samotný vznik tetování, který je doprovázený konkrétními pravidly a nutnými úkony. I u čtyř respondentů se téma rituálu u tetování objevilo, šlo ale spíše o duševní a psychologickou dimenzi rituálního chování jedince, než o společenský rituál v pravém slova smyslu. Jako výraz manifestace osobního světa tetovaného či životní zlom však nemůžeme tento „rituál“ brát jako potvrzení rituální funkce tetování, protože svou povahou odpovídá spíše funkci individualizační.

Tetování sice zažívá pravděpodobně největší popularitu, kterou ve své historii mělo, část své významnosti však právě kvůli tomu ztrácí. Oproti tradičním společnostem, v postmoderní kultuře nenese magickou, náboženskou či léčebnou funkci. Stává se masovým, komerčním a často velmi povrchním trendem bez hlubšího sociálního významu.

I přes ztrátu hlubší společenské funkčnosti tetování pro jedince stále veliký význam má. Jako formu sebekontroly, možnost projevení vlastního kreativního ducha a určité fáze civilizačního procesu pojímá tetování M. Atkinson (2004). Tetování podle něj reflektuje vztah tetovaného se zbytkovou společností a jeho ochotu akceptovat zavedené kulturní standardy. Tělo a jeho úprava je pro něj výsledkem neustálého dialogu osobní identity a diktátu většinové

společnosti. Projevy tohoto vnitřního boje můžeme vidět např. na ochotě tetovaného své „zdobení“ zakrývat či snaze o to, aby bylo jeho tetování okolím přijímáno pozitivně. Tělo nelze oddělit od kulturního kontextu, ve kterém se nachází, a který ovlivňuje osobní preference jeho nositele. Prostřednictvím motivů a umístění tetování dávají tetovaní najevo akceptaci zavedených kulturních standardů, jako jsou např. genderové tradiční role. Tetování může být také projevem kulturního tlaku stále vylepšovat a zkrášlovat tělo či kultu mládí.

S podobným fenoménem pracuje i V. Pitts (2003), která ale zachází ještě trochu dál. Tělo v postmoderní kultuře chápe jako projekci sebe sama, jako exteriorizaci vnitřního světa jedince. Transformace těla je tedy, podle ní, zobrazením identity člověka vnějšmu okolí. V současné době sociálních sítí a médií je však tělesná modifikace spíše prostředkem aktualizace identity a snahou vyrovnat se určitému diskurzu doby. Zatímco některé z těchto modifikací jsou společensky akceptované, dokonce v některých společenských vrstvách a komunitách vyžadované, jiné ne. Pokud žena ve středních letech podstoupí plastickou operaci či vyplň vrásek, je to společností spíše vítáno a podporováno, než zatracováno a negováno. Oproti tomu tetování, které v postmoderní společnosti není sociálně funkční, jako je tomu v tradičních kulturách, a nemá sociálně stabilní významy, je do značné míry bráno jako povrchní a konzumní snaha upozornit na sebe. Zde vzniká paradoxní fenomén permanentního make-upu, který je formou tetování, negativní emoce se s ním ale neváží. Má jasnou funkci a většinová společnost má naučenou reakci na podobné vjemy, znají miliony tváří namalovaných žen a permanentnost je nijak z míry nevyvede.

Pomíjivost společnosti a trvalost tetování dále rozvíjí Zygmunt Bauman (1995), který pojímá tělo v postmoderní společnosti jako aparát, který nám pomáhá absorbovat vše, co konzumní společnost nabízí. Prožitky tělesného charakteru nám v této sekularizované době dodávají pocit uzemněné jistoty a sounáležitosti. Všechno je jednoduše dostupné, pomíjivé a my jsme brzy přehlčeni. Důsledkem toho je stále rostoucí touha po něčem trvalém, pro co jsme schopni zajít i za hranici komfortní zóny. Tuto možnost nám poskytuje právě tetování, které je doprovázeno sice bolestivou zkušeností, ale vryje nám pod kůži něco, co už nám nikdo nevezme. Nebezpečí ale nastává v návykovosti tohoto pocitu. Ne nadarmo se říká, že tetování je forma závislosti a málokdo vydrží u jednoho. Vrací nás k původní tělesnosti v této „odtělesněné“ době ve které toužíme po jakémisi zvěčnění (Sanders, 1988).

Mizení symboliky a vysoká individualizace motivů nám částečně vysvětluje to, proč je stále populárnější nechat se „pomalovat“ jenom tak, bez větších konceptuálních plánů či hlubších myšlenek. Tetování se stává módním doplňkem, trendem a ozdobou. To, že si

necháme vytetovat určitý znak ještě neznamená, že se tím hlásíme k nějaké skupině či gangu, může to být čistě to, že se nám ten ornament líbí či něco mnohem hlubšího. Je ale jen na nositeli, zda bude ochotný se s motivací svěřit. Na riziko módních trendů v tetování upozorňuje např. P. Hejátko, který dává za příklad módní vlnu tzv. tribo tetování (černé geometrické obrazce) u dívek v letech 2006-2007. Ta byla způsobena ženskými časopisy, které tento vzor propagovaly jako hit léta. Tetovací salony tak zaplnily davy dívek, které si však tento „hit“ ponesou na své kůži do konce života (Motyčka, 2009).

Jedním z hlavních autorů, kteří se zabývají módními vlnami nejen v oblékání, ale právě i u body artu je Georg Simmel (2006), který ve svých esejích popisuje vliv módy v životě jedince. Člověk je podle něj motivován primární potřebou líbit se a odlišit se natolik, že si ho okolí všimne. Zdobení těla, které je člověk trvale schopen přijmout, je tak výsledkem těchto pohnutek a dává nám částečnou odpověď na otázku, proč jedno tetování jednoduše nestačí. Ve chvíli, kdy se stane běžnou součástí jedincova těla, ztrácí tuto, podle Simmela, primární funkci a tetovaný má potřebu přidat další. Tetování zároveň připisuje větší význam, než např. piercingu, který v těle nechává jen velmi malou trvalou stopu a je tak nenáročné své rozhodnutí měnit. Zároveň upozorňuje na to, že tetování nemusí být vždy projevem individuality, jak se tomu může na první pohled zdát. Už jen to, že slouží určitému individuu z něj dělá něco unikátního a nemusí tak být samotné unikátem.

Současná móda není řízena diktátem společenských konvencí, jako tomu bylo dříve, ale jedná se spíše o diktát masových médií, o obrázek lidského ideálu, kterému se chceme vyrovnat. Běžný člověk se pak stává konzumentem, který využívá módu k budování vlastní identity, sociálních vztahů, prosazování a vyjadřování svých přesvědčení a sdílení osobního narativu. Jedinci si svým vzezřením vytvářejí společný jazyk pro vzájemnou komunikaci a určitý znak pro latentní porozumění sobě samému i okolí. Proto můžeme u tetovaných často pozorovat jakousi soudržnost, která vzniká na základě společné zkušenosti (Thompson & Haytko, 1997).

2.3. Přetrvávající stigmatizace tetování

V posledních dvou dekáдах zažívá tetování v Česku i ve světě vysoký nárůst popularity. I přes to se stále můžeme potkat s určitou stigmatizací tohoto zdobení těla, nejčastěji tomu je na pracovišti. Stále u nás existují profese, u kterých je nepřijatelné mít tetování.

Tetování se však setkává i s pozitivní diskriminací, při které jsou jeho nositelé upřednostňováni. Tento jev vidíme např. u pracovníků ochrany, barmanů v nočních klubech či v podnicích zaměřených na mladé lidi, kteří sází na to, že potetovaná obsluha vypadá víc „cool“ (Tomoryová, 2016).

Stigmatizaci se věnuje E. Goffman ve své knize s všehpřekajícím názvem *Stigma* (2003), kdy tetování můžeme zařadit do kategorie zjevných tělesných stigmat. Jedinec, který podléhá stigmatizaci společnosti, podléhá apriornímu negativnímu souzení člověka na základě určité odlišnosti, které je většinově vztažené na celou osobnost. Jako sociální stigma pak označujeme jev, který je spojen se specifickým osobnostním rysem člověka, který je okolím chápán jako nežádoucí či dokonce nepřijatelný. Na základě tohoto rysu je daný jedinec diskriminován či vyloučen z většinové společnosti. Stigmatizace je také úzce podmíněna kulturní a sociální skupinou, ve které se nacházíme. To, co v nějaké kultuře je mainstreamovou záležitostí je v druhé naprosto nepřijatelným společenským skandálem. Většinou se stigmatizace projevuje jako obava, izolování či vyčleňování a můžeme jí pozorovat jak v profesním, tak osobním životě.

Oproti Goffmanovi, A. Giddens jako stigma označuje jednoduše všechny vlastnosti, fyzické i duševní, které mohou způsobit rozruch, hanbu a přimět okolí cítit se nekomfortně (1999). Na rozdíl od většiny dosud často stigmatizovaných vlastností, jako jsou sexuální orientace, etnická příslušnost, tělesná disfunkce či nízké IQ, každý, kdo má nějakou formu bodyartu, si své stigma zvolil sám.

Stigmatizaci tetování se, převážně v posledních letech v USA, věnovalo několik výzkumů. Jedním z nich je výzkum *The Martin Stigma Against Tattoos Survey* B. Martina a Ch. Dula (2010), který byl zaměřen na předsudky a stigmata týkající se tetování. Výzkum probíhal mezi tetovanými a netetovanými vysokoškoláky. Založen byl na hypotéze, která tvrdila, že tetovaní studenti budou méně náchylní ke stigmatu, než ti netetovaní. Testování probíhalo pomocí pěti vlastností tzv. „Velké pětky svědomitosti“ (otevřenost k novým zkušenostem, svědomitost, extraverté, přívětivost a neurotičnost), spolu s hodnocením 17-ti položkové škály vlastností, na které studenti hodnotili zkreslené výroky týkající se častých předsudků vůči lidem s tetováním. Hypotézu se podařilo potvrdit a potvrdil se i fakt, že i přes zvyšující se popularitu tetování jeho stigma stále přetrvává. Výzkum však přinesl pár zjištění, na které stojí za to upozornit. Tetovaní studenti sami přiznali, že oni sami si velmi dobře rozmysleli umístění tetování v závislosti na tom, zda bude viditelné při společenském oblečení.

To ukazuje na to, že i u tetovaných lidí vidíme jistou míru stigmatizace své vlastní komunity a sami si uvědomují převážně profesní rizika viditelného tetování.

K podobnému závěru došel výzkum socioložek K. Broussand a H. Harton (2018), které se zaměřovaly na vnímání osob s tetováním a fakt, že jsou často považovány za více deviantní než netetovaní. Účastníkům výzkumu byly předkládány počítačově upravené fotografie, na kterých byli vyobrazeni stejní lidé s tetováním a bez něj, přičemž následně byli posuzováni vlastnosti těchto jedinců. Rozdíl byl sice více znatelný u vyobrazených žen, i u mužů však byli lidé s tetováním hodnoceni jako silnější a více nezávislé osobnosti. Oproti tomu, jejich celkové působení bylo hodnoceno negativněji, než u jejich „nepomalovaných“ variant. I tento výzkum ukázal, že i přes zvyšující se popularitu tetování, je stigma tetování stále zakořeněno hluboko v našich názorových mechanismech.

Stejně výsledky se potvrdily u genderového rozlišování tetování, které je stále vnímáno jako spíše mužská záležitost i přes to, že tetování má více žen – v USA konkrétně 31 % žen oproti 27 % mužů (Shannon-Massal, 2016). Nejedná se však jen o záležitost Spojených států, kde by se dalo polemizovat o tradici tzv. gangového tetování a s ním spojené negativní zkušenosti, v Kanadě existují případy, kdy bylo dokázáno, že potetovaná žena byla souzena přísněji, než žena bez tetování, která spáchala srovnatelný zločin (Hawkes, Senn, & Thorn, 2004). Ve Velké Británii i Francii zase muži soudí, že ženy s tetováním jsou promiskuitnější, více pijí a budou svolnější k sexuálnímu styku na první schůzce než ženy bez tetování (Swami et al., 2015).

Dalším z důvodů stále přetrvávající stigmatizace tetování je fakt, že na něj může být nahlíženo jako na formu závislosti. Stejně jako u ostatních forem závislostí jsou totiž tetování s přibývajícím procenty pokrytého těla ochotni obětovat stále více, jen aby byla jejich potřeba uspokojena. Nejedná se jen o finanční otázku věci, ale i o společenské přijetí či pracovní uplatnění (Grogerová, 1997). Tento názor často vyjadřují i samotní tatěři, kteří potvrzují, že jedno tetování málo kdy stačí a klienti se často vracejí s žádostí o nové, častěji se jedná o muže. Nezřídka kdy se u dalších tetování snižují zábrany, zejména pokud jde o umístění a doba, kdy člověk rozmýšlí, zda tetování podstoupit a jaký motiv zvolit (Motyčka, 2005). Tomuto jevu se věnovala ve své diplomové práci i psycholožka B. Grogerová (1997), která se na tetování a závislost dívá z několika perspektiv. První z nich je závislost na bolesti, kterou tetovaný zažívá při zhotovení tetování. Naše tělo při opakovaném vpichu tetovací jehly vyplavuje přirozené tlumící látky (endogenní opiáty), které nás činí méně citlivými a v mnoha případech ospalými.

Když tento pocit spojíme se specifickým poutem, které si tetovaný vytvoří s tatérem v průběhu „aktu“, může se opravdu vytvořit návykovost a touha po dalším.

Druhým, často velmi důležitým důvodem stigmatizace, je spojení tetování, alkoholu a drog. I přes to, že spojení drog, alkoholu, násilí a tetování je často tvořeno předsudky, které získáváme z představy potetovaných pouličních gangů, nejsou úplně nepodložené. Lidé užívající nadměrné množství drog a alkoholu mají menší zábrany a nebojí se tak odsouzení ze strany veřejnosti i svého blízkého okolí, často už jeho následky stejně nesou. Je ale velmi důležité si uvědomit, že tento vztah nefunguje obráceně a nemůžeme tedy tvrdit, že každý potetovaný člověk je alkoholik či narkoman.

Třetím z aspektů, které Grogerová ve své práci prezentuje, je zažité stigma, že tetovaný člověk je do jisté míry psychopatologický. Tento názor převládal převážně v 1. polovině 20. století (viz. doporučení pro „postižené tetováním“ v knize Tetování a tetování O. Nováčka z roku 1937). V názorech, zda je mezi psychickou abnormalitou či psychopatií a tetováním vztah, se odborní autoři stále rozcházejí, velmi často záleží na době a místě vzniku dané studie. Stejně jako u české i světové společnosti, i u autorů zabývajících se tímto tématem, můžeme pozorovat určitou liberalizaci v závislosti na čase. Další z argumentů pro to, že tetování není znakem psychopatie, nalezneme i v samotné definici duševně zdravého člověka, která tvrdí, že tento jedinec je schopný „zbavit se předsudků, vytvořit si samostatný úsudek, být za všech okolností sám a má potřebu kontaktu s přírodou, historií, kulturními tradicemi“ (Janek M., 1989, s. 34). Každý člověk, který se v současné společnosti rozhodne pro zhotovení tetování, do jisté míry prokazuje tyto kvality. Nesmíme však zapomínat, že tetování může duševní zdraví ovlivnit i naopak, tedy v kontextu negativního hodnocení okolí, společenského vyloučení či stigmatizace může psychické obtíže probudit či přímo vytvořit (Grogerová, 1997).

3. Metodologie a sběr dat

V bakalářské práci jsou předkládána data, která byla sebrána online dotazníkovým šetřením ve spolupráci s výzkumnou agenturou Behavio Labs. Ke sběru dat byl využit jejich dotazníkový panel Trendaro, kdy byl dotazník rozeslán všem respondentům, kteří jsou ochotni vyplňovat studentská či populární šetření, která nejsou zpoplatněna. Pro zachování reprezentativnosti byl tak z cca. 3500 sebraných respondentů vybrán vzorek pouze 500 respondentů. I přes to, že je vzorek sbírán online, tím pádem se výzkumu nezúčastnili lidé, kteří nejsou aktivní na internetu, můžeme ho považovat za dostatečně reprezentativní pro účely této bakalářské práce i pro dospělou populaci v ČR. Kvóty v Trendaru jsou přísně hlídány v různých kategoriích, zejména pohlaví, věk, vzdělání, velikost bydliště, kraj, příjem a ekonomická aktivita.

Zvolena byla kvantitativní metoda zkoumání. Jedním z důvodů pro volbu metody byl právě přístup k reprezentativnímu vzorku databáze Behavio Labs, a její již posbíraná socio-demografická data v ní nám umožnila celkový vhled do problematiky a možnost analýzy z různých perspektiv. Dalším z důvodů byl fakt, že nás zajímá názor celé společnosti na tetování a korelace mezi pohledem na tetování a věkem respondenta.

3.1. Dotazník

Dotazník byl koncipován pro online panel a k online sběru dat. Panel byl složen z respondentů, kteří byli předtím se způsobem sběru dat seznámeni a věděli tedy, jak s dotazníkem pracovat.

Dotazník sestával z 5 společných postojových otázek a jedné závěrečné společné otázky. Na postojové otázky bylo odpovídáno třemi různými způsoby, podle typu otázky.

Prvním možným způsobem bylo použití tzv. postojových „emojis“, u kterých bylo vždy možno reakci doplnit vlastním slovním komentářem.

Neutral Smile Love Boring Disgust Anger

Tento způsob zjišťování postojů je v Behaviu využíván proto, že u lidí přímo asociuje danou emoci a má tak vyšší výpovědní hodnotu než např. klasická Lickertova škála.

Druhým způsobem, využitým u dvou otázek, bylo vybrání ze sady asocičních hesel, opět s možností doplnění vlastní asociace.

Třetím ze způsobů byla binární možnost Vidím to stejně – Nesouhlasím.

Poté se respondenti na základě otázky, zda mají tetování rozdělili do 4 kategorií:

- Tetování mají
- Tetování nemají, ale zvažují ho
- Tetování měli, ale nechali si ho odstranit
- Tetování nemají a nechtějí

Následovala část dotazníku, která byla pro každou skupinu jiná.

U tetovaných byly zjišťovány bližší informace k jejich tetování, jako je množství, velikost tetování atd. Dále nás zajímala jejich motivace k vyhotovení tetování. Tento druh otázky je považován za velmi osobní, protože velké množství tetovaných nerado sděluje, co jejich tetování znamená a motivaci berou jako velmi soukromou. Z tohoto důvodu bylo možné ji přeskočit. Zajímali nás také život „po tetování“, jako např. reakce okolí či jeho překrytí jiným motivem. Pokud v tuto chvíli respondent zvolil možnosti „ano“ či „ne, ale uvažuji o tom“, byl přesunut do vlákna respondentů, kteří si nechali tetování odstranit.

U skupiny „zvažujících“ bylo kromě základních otázek zjišťováno, co jim brání v tetování a ti, kteří tetování nechtějí, dostali ještě doplňující otázku, jaký mají pocit z tetování u svých blízkých, které uvedli v předchozí části dotazníku.

U „odstraněných“ velká část dotazníkového vlákna kopírovala dotazník pro stále potetované, přidána otázka pak byla, proč si nechali tetování odstranit.

4. Výsledky

4.1. Popis vzorku

Jak už bylo uvedeno výše, jako reprezentativní vzorek bylo vybráno 500 respondentů, konkrétně 258 žen a 242 mužů. Respondenti byli narozeni mezi roky 2000 a 1928. Jak můžeme vidět v tabulce 1, tetování má 18 % zkoumané populace, což je poměrně málo v porovnání s ostatními Evropskými zeměmi, kde průměrný počet obyvatel s minimálně jedním tetováním je 38 %. Nejvíce obyvatel s tetováním najdeme v Itálii (48 %), následuje Švédsko (47 %) a Španělsko (42%) (Statista Research Department, 2019). Skoro stejné množství respondentů o tetování ale uvažuje, což potvrzuje zvyšující se trend a popularitu tetování a ukazuje jeho liberalizaci. Jako hlavní překážky uváděli respondenti vysokou cenu zhotovení tetování (35 %), strach ze zhoršení kvality (28 %) a většinově nerozhodnost co a kam vytetovat (55 %). Pouze zanedbatelná část respondentů si nechala tetování odstranit, přičemž u nich ani dle zbytku odpovědí nemůžeme jasně určit nějaký obecnější mechanismus rozhodování.

Tabulka 1: Tetování u celkového vzorku

<i>Máte tetování?</i>	Počet	Z celku
Ano, mám.	89	18 %
Měl jsem, ale nechal jsem si ho odstranit.	2	0 %
Nemám, ale zvažuji ho.	109	22 %
Nemám a nechci mít.	300	60 %
Celkově	500	100 %

84 % prvních tetování vznikalo před 34. rokem respondentů, což by se dalo přisoudit nejen mladické nerozvážnosti a celkově větší ochotě mladých ke zkoušení nových věcí a k riziku, ale také již nastíněným zlomem společenského klimatu po roce 1989. Této problematice se budeme více věnovat v následující části kapitoly.

Největšími motivátory pro tetování je spojitost s významnou vzpomínkou, přesvědčením či vírou (49 %) a čistě estetická stránka tetování (45 %), třetím je, i když s větším

propadem, spontánní rozhodnutí (16 %). Na těchto datech můžeme vidět, že i přesto, že stále přetrvává individualizační funkce tetování, do popředí se dále i funkce estetická, jejíž nárůst potvrzují i sami tatěři, kteří se shodují na tom, že v poslední dekádě prudce narůstá množství klientů, kteří chtějí „něco hezkého“, místo toho, aby přišli s konkrétní ideou, jak tomu bývalo doposud (Valenta, 2011).

Většina dotázaných se u svého okolí setkala s pozitivní (51 %) či smíšenou reakcí (48 %). V případě smíšených reakcí šlo v 89 % o negativitu ze strany rodiny. Tento jev opět potvrzuje rozdílnost mezi generacemi, při zohlednění toho, že většina těchto reakcí proběhla do 34 let respondenta, kdy má většinově rodina na jeho rozhodování silný vliv. Naopak na tetování u svých blízkých reagují respondenti spíše pozitivně, u pocitů z partnerova tetování převažuje veskrze pozitivní reakce (pocit „love“ - 47 %), u rodinných příslušníků pak mírnější forma (pocit „smile“ – 38 %). U lidí, které známe a jsme obeznámeni s jejich motivací k tetování, jsme méně náchylní k předsudkům a stigmatizaci. Nevnímáme je pomocí rychlých uvážení a předsudků, ale bereme je takové, jací opravdu jsou a proto převažuje i pozitivní vnímání tetování (Goffman, 2003).

Pokud se podíváme na primární asociace z tetování, převažují pozitivní emoce. V kategorii „smile“ najdeme 30 % respondentů a v „love“ 22 %. Třetí nejzastoupenější kategorie je se 17 % kategorie „boring“, kterou můžeme považovat za spíše neutrální než negativní. U asociací spojených s tetováním také vidíme spíše pozitivní tendenci. Nejvíce „kliků“ získalo hodnocení „forma umění“ s 48 %, které sekunduje hodnocení „vyjadřuje osobnost“ s 45 %. Třetí nejčastěji volenou asociací bylo „bolestivé“ s 38 %, což ale také není vyloženě negativní, protože zhotovení tetování jednoduše bolestivé je. Tyto hodnoty ukazují již zmíněný trend oblíbenosti tetování a fakt, že už není bráno jako něco podřadného, ale jako projev individuality a kreativity na pokraji umění.

I přes tyto pozitivní asociace s tetováním samotným, nejsou lidé, kteří tetování nosí vnímáni tak pozitivně, jak by se dalo očekávat. Ve dvoufázové otázce na to, jací jsou lidé, kteří mají tetování vede hodnocení „žijí po svém“, které získalo 68 %, poté „podléhají trendům“ s 43 % a „dožadují se pozornosti“ a „normální“ s 40 %.

4.2. Tetování a pohlaví

Závislost vztahu tetování a pohlaví popisují výsledky v Tabulce č. 2. Tetování má o 3% více žen, než mužů, což ukazuje stejný trend, jako výsledky již zmíněného Amerického výzkumu, který ukázal, že je o 5 % víc Amerických žen tetovaných, než Amerických mužů (Shannon-Massal, 2016). Oproti tomu o 8 % víc mužů přemýšlí, že si tetování nechá udělat. Tyto rozdíly však nejsou tak zásadní, aby při naší velikosti vzorku značili nějaký významnější statistický rozdíl.

Tabulka 2: Tetování v závislosti na pohlaví (n=500)

<i>Máte tetování ?</i>	Mají tetování	Měli, ale nechali si odstranit	Nemají, ale přemýšlí o něm	Nemají a nechtějí ho
Muži	39 (16 %)	1 (0 %)	62 (26 %)	140 (58 %)
Ženy	50 (19 %)	1 (0 %)	47 (18 %)	160 (62 %)

Tabulka 3: Věk zhotovení prvního tetování dle pohlaví

	Muži		Ženy	
méně než 18	9	23 %	6	12 %
18 - 20 let	12	30 %	13	25 %
21 - 24 let	8	20 %	7	14 %
25 - 34 let	7	18 %	16	31 %
35 - 44 let	4	10 %	6	12 %
45 - 54 let	0	0 %	3	6 %
55 a víc	0	0%	0	0%
Celkově	40	100%	51	100%

Velký rozdíl u mužů a žen vidíme ve věku pořízení prvního tetování (viz. Tabulka 3). U mužů vznikalo 73 % prvních tetování do 24 let věku, což můžeme u části vzorku přisoudit i

již zmíněné popularitě tetování při výkonu povinné vojenské služby. U žen dochází k velkému nárůstu i v kategorii 25-34 let, což je interpretovatelné tím, že velké množství žen si nechává tetování vyhotovit při příležitosti narození potomka či svatby. Ženy jsou také při rozhodování pro tetování mnohem rozvážnější, 35 % z nich tetování rozmýšlelo déle než pár měsíců, oproti stejnému počtu mužů, kterým to trvalo pár dnů či týdnů (Fučíková, 2013).

V postojových otázkách se muži i ženy převážně shodují a rozdíly v názorech jsou v jednotkách procent. To stejné už však nejde říct o velikosti tetování, kdy muži dávají přednost větším tetováním (41 % má „velké jako dlaň či trochu větší“) oproti ženám, které spíše volí malá a jemnější (58 % má „menší než dlaň“). Ani v tomto případě se však nejedná o nijak šokující zjištění, vezmeme-li v úvahu estetickou hodnotu věci. Muži svým tetováním většinou podtrhávají svojí maskulinitu, ženy tetování používají spíše jako formu šperků, čemuž odpovídá i jeho velikost (Fiksa, 2005). To také potvrzují motivy, které jednotlivá pohlaví volí – ženy v 55 % volí přírodní motivy, muži ve 44 % symboly, jako jsou například velmi populární tzv. triba. Tatěři ale tvrdí, že genderově rozlišené motivy tetování jsou stále méně častěji frekventovanou záležitostí a vyskytují se jen u čistě esteticky zaměřených zakázek (Vladimir 518 et al., 2011).

4.3. Tetování a socio-demografická situace

Tetování bylo dříve velmi často spojováno se sociální, ekonomickou a společenskou skupinou, ke které jedinec náležel. I když dnes už tetování nenajdeme jen na okraji společnosti, mezi vězni a vojáky, ale napříč všemi vrstvami, jeho výskyt je někde četnější než jinde. Na tento aspekt problematiky tetování se nyní podíváme blíže.

V Tabulce č. 4 vidíme celkem překvapivou tendenci, kdy se postoje k tetování takřka neproměňují v závislosti na velikosti města. Mohli bychom předpokládat, že čím větší město bude, tím liberálnější názory budou a naopak, venkov, který je více tradiční a konzervativní, bude mít emoce spíše negativní. Tato hypotéza se nám nejenom, že nepotvrdila, ale naopak ukázala jako opačná. Např. u ukazatele „love“ vidíme u všech velikostí měst vyšší zastoupení než v Praze. Tuto tendenci vidíme napříč výsledky v celém zkoumání.

Tabulka 4: Emoce k tetování a velikost města (n=500)

	Do 2000 ob.		2000- 10000 ob.		10000- 50000 ob.		Nad 50000		Praha	
Neutral	20	16 %	14	14 %	13	12 %	18	12 %	8	13 %
Smile	33	26 %	32	31 %	39	35 %	47	30 %	18	29 %
Love	32	25 %	24	24 %	24	21 %	30	19 %	10	16 %
Boring	22	17 %	14	14 %	17	15 %	34	22 %	14	23 %
Disgust	10	8 %	11	11 %	11	10 %	12	8 %	5	8 %
Anger	11	9 %	7	7 %	9	8 %	15	10 %	7	11 %
NA	0		0		1		0		0	
Báze (bez NA)	128		102		113		156		62	

Velmi podobné tendence jako u velikosti měst vidíme u nejvyššího dosaženého vzdělání. Mezi jednotlivými kategoriemi jsou minimální rozdíly. Jediný zásadní rozdíl vidíme u doby, jakou si své první tetování respondenti rozmýšleli. Oproti 35 % respondentů bez maturity, kteří si tetování rozmýšleli méně než pár hodin si 53 % těch s vysokoškolským vzděláním rozmýšlelo první tetování déle než pár měsíců. Respondenti s maturitou jsou přibližně rovnoměrně rozděleni na této škále. Tento fakt můžeme vysvětlit i tím, že vysokoškolsky vzdělaný člověk má vyšší pravděpodobnosti stigmatizace a znevýhodnění na trhu práce, oproti tomu bez maturity, což potvrzují i studenti z výše zmíněného výzkumu stigmatizace (Broussard & Harton, 2018). To, že vysokoškolsky vzdělaní jsou k tetování zdráhavější, nám potvrzuje i celkově vyšší průměrný věk prvního tetování, kdy u „bez maturity“

je to věková kategorie 18-20 let, u „s maturitou“ stejně zastoupené kategorie 18-34 let a u „vysokoškoláků“ vidíme nárůst až v kategorii 25-34 let.

Ani při zohlednění čistého měsíčního příjmu respondenta jsme neshledali výraznější výkyvy a můžeme tak konstatovat, že žádný z těchto ukazatelů nemá významný vliv na to, jak tetování vnímá či jeho ochotu nechat se tetovat.

4.4. Tetování a věk

Už na první pohled z Tabulek 5 a 6 můžeme vidět, že se frekvence tetování mezi věkovými kategoriemi liší. Výrazný zlom vidíme mezi kategorií „36-45“ a „46-55“, kde dochází právě ke zmíněné, pro české tetování velmi významné, změně v roce 1989. V tomto rozhraní vidíme i rozdíl u kategorie „zvažuji ho“, můžeme tak odhadovat, že se bude množství tetování ještě zvyšovat. Kategorie „18-24“ je stále mladá a ovlivněná názorem rodičů, kteří jsou často z kategorie „nad 46“. V kategorii „36-45“ se také potvrzuje fenomén, že většina tetovaných nezůstane pouze u jednoho a čase stále více tetování přidává. Za povšimnutí také stojí 5 % pozitivních odpovědí u kategorie „65+“ u odpovědi „nemám, ale uvažuji o něm“, které bohužel nejsme schopni blíže analyzovat.

Tabulka 5: Věk a tetování (n=500)

	18- 24		25- 35		36- 45		46- 55		56- 65		65 +	
Ano, mám	14	25 %	25	25 %	31	25 %	10	10 %	5	7 %	4	9 %
Odstra nil	0	0 %	1	1 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1	2 %
Nemá m, ale uvažuji	23	42 %	29	29 %	29	23 %	16	16 %	10	13 %	2	5 %
Nemá m a nechci	18	33 %	46	46 %	64	52 %	74	74 %	61	80 %	37	84 %
Celke m	55	100 %	101	100 %	124	100 %	100	100 %	76	100 %	44	100 %

Tabulka 6: Věk a četnost tetování (n=89)

	18- 24		25- 35		36- 45		46- 55		56- 65		65+	
JEDNO	6	43 %	6	24 %	18	58 %	8	80 %	4	80 %	2	50 %
DVĚ	5	36 %	9	36 %	1	3 %	2	20 %	0	0 %	2	50 %
TŘI	1	7 %	3	12 %	1	3 %	0	0 %	1	20 %	0	0 %
ČTYŘI A VÍCE	2	14 %	7	28 %	11	35 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
CELKEM	14	100 %	25	100 %	31	100 %	10	100 %	5	100 %	4	100 %

Respondenti byli v následující části pro potřeby naší analýzy a zřehlednění výsledků rozdělení do 3 kategorií podle dat narození. Vznikly nám tak 3 skupiny: narození mezi roky 1928 a 1952, označení jako skupina 1, 1953 - 1977 označení číslem 2 a 1978 – 2000, se skupinovým číslem 3. Tyto věkové rozestupy byly zvoleny záměrně po 24 letech, umožní nám porovnání generací, které byly, jak už bylo zmíněno, různě ovlivněny proměnami společnosti v 2. polovině 20. století. Zároveň toto rozdělení koresponduje se stejnými věkovými skupinami, odpovídající obdobím, které Vladimír 518 použil ve svých publikacích Kmeny (2011), Kmeny 90 (2016) a Kmeny 0 (2013), které mapují vývoj městských subkultur a nezávislé společenské proudy a posloužily tak jako kulturně-historické zázemí pro tuto specifickou etapu našich dějin.

Tabulka 7: Četnost ve věkových kategoriích

SKUPINA		
1	41	8,2 %
2	232	46,4 %
3	227	45,4 %
CELKEM	500	100 %

V níže uvedené Tabulce č.8 porovnáváme vztah věkových kategorií a zvolených emocí, které se respondentům váží k tetování. Jeden z respondentů byl na základě „missingových“ odpovědí vyřazen, počítáme tedy z celkovým počtem 499 respondentů. Díky tomuto kroku se nám podařilo mít tabulku dostatečně zaplněnou.

Na základě Pearsonova Chi-kvadrátu (66,325) můžeme na hladině $\alpha=5\%$ zamítnout nulovou hypotézu, že mezi proměnnými není vztah. Tento vztah můžeme na základě dalších testů označit za středně silný (Koeficient kontingence = 0.343).

Při zhodnocení výsledných procent můžeme říci, že se nám potvrzuje hypotéza, že čím mladší respondenti jsou, tím lepší vztah k tetování mají. U 1. skupiny, tedy nejstarší a vychované za konzervativního režimu vidíme vysoké hodnoty v kategorii „disgust“, což je nejvíce negativní emoce a „boring“, kterou můžeme považovat za neutrální emoci. Naopak u kategorie „love“ jsou procenta velmi nízká. U této věkové skupiny ale musíme brát v potaz nízké zastoupení vzorku, které může výsledky lehce zkreslovat. Překvapivě zde také vidíme poměrně vysoké zastoupení u kategorie „smile“. U druhé věkové skupiny můžeme vidět jakýsi zlom, kategorie „anger“ se výrazně snížila, stále převažuje „boring“, největší zastoupení dokonce vidíme u „smile“, které je jednoznačně pozitivní emoci. Respondenti v této kategorii se sice narodili a vyrostli za minulého režimu, větší či menší část dospělého života ale tráví v tom současném, čemuž odpovídá i jejich větší pozitivita. V nejmladší věkové kategorii už můžeme sledovat vyložený obrat. Kategorie „love“ je spolu s kategorie „smile“ nejvíce zastoupená. Naopak u kategorií „anger“ vidíme prudký pokles, stejně tak jako u „disgust“. Na základě těchto hodnot můžeme nejen potvrdit hypotézu, že mezi generacemi se postoj k tetování liší a se snižujícím se věkem se postoj k tetování zlepšuje. Kromě je toho je patrný i rozdíl v podobě pozitivních pocitů vyjadřovaných dvěma mladšími generacemi. Zatímco osob s vyloženě neutrálním postojem je v obou věkových skupinách srovnatelně a v pozitivním hodnocení „smile“ se obě skupiny liší o 7 %, v případě emotikonu „love“ je naprosto jasná převaha nejmladších respondentů. Příčinou nemusí být samozřejmě pouze hlubší pozitivní pocit z tetování, ale i způsob, jakým různé věkové skupiny využívají nabízené emotikony k vyjádření svých postojů.

Tabulka 8: Věkové kategorie a emoce k tetování

Věková kategorie		Emoce						Celkem
		<i>anger</i>	<i>boring</i>	<i>disgust</i>	<i>love</i>	<i>neutral</i>	<i>smile</i>	
1	<i>Počet</i>	7	9	11	1	5	8	41
	<i>Z kategorie</i>	17,1 %	22 %	26,8 %	2,4 %	12,2 %	19,5 %	100 %
	<i>Z celku</i>	1,4 %	1,8 %	2,2 %	0,2 %	1 %	1,6 %	8,2 %
2	<i>Počet</i>	25	52	22	34	33	65	231
	<i>Z kategorie</i>	10,8 %	22,5 %	9,5 %	14,7 %	14,3 %	28,1 %	100 %
	<i>Z celku</i>	5 %	10,4 %	4,4 %	6,8 %	6,6 %	13 %	46,3 %
3	<i>Počet</i>	10	26	11	75	27	78	227
	<i>Z kategorie</i>	4,4 %	11,5 %	4,8 %	33 %	11,9 %	34,4 %	100 %
	<i>Z celku</i>	2 %	5,2 %	2,2 %	15 %	5,4 %	15,6 %	45,5 %
Celkově	<i>Počet</i>	42	87	44	110	65	151	499
	<i>Z kategorie</i>	8,4 %	17,4 %	8,8 %	22 %	13 %	30,3 %	100 %
	<i>Z celku</i>	8,4 %	17,4 %	8,8 %	22 %	13 %	30,3 %	100 %

V Tabulkách č. 9 a 10 vidíme odpovědi na otázky týkajících se vhodnosti tetování v určitých profesích a nutnosti zakrytí tetování společenským oblečením s binární možností odpovědi „souhlasím – nesouhlasím“. U obou proměnných se na základě ukazatelů (koeficient kontingence = 0,301 a 0,259) potvrdil spíše silný vztah.

Vidíme zde podobnou tendenci jako u předchozí proměnné a to ten, že u 1. kategorie je tetování nepřijatelné v určitých profesích a mělo by být možné zakrýt. U kategorie 2 dochází k nárůstu nesouhlasu, stále zde však převládají názory proti tetování. V kategorii 3 vidíme u přijatelnosti v profesích skoro úplný opak, než u kategorie 2. Oproti tomu v otázce o možnosti tetování zakrýt společenským oblečením tak výrazný rozdíl mezi kategoriemi nevidíme. To

nám ukazuje na stále trvající vysokou stigmatizaci tetování, velmi často se také projevující na pracovním trhu.

Tabulka 9: Věk a přijatelnost tetování v některých profesích

Věková kategorie		Někteří si myslí, že lidé v určitých profesích (jako jsou doktoři, právníci) nemají mít viditelné tetování. Co si myslíte vy?		Celkově
		<i>Vidím to stejně</i>	<i>Nesouhlasím</i>	
1	<i>Počet</i>	35	6	41
	<i>Z kategorie</i>	85,4 %	14,6 %	100 %
2	<i>Počet</i>	148	84	232
	<i>Z kategorie</i>	63,8 %	36,2 %	100 %
3	<i>Počet</i>	85	142	227
	<i>Z kategorie</i>	37,4 %	62,6 %	100 %
Celkově	<i>Počet</i>	268	232	500
	<i>Z kategorie</i>	53,6 %	46,4 %	100 %

Tabulka 10: Věk a možnost zakrýt tetování společenským oblečením

Věková kategorie		Podle některých lidí má být možné zakrýt tetování společenským oblečením. Jak to vidíte vy?		Celkově
		<i>Vidím to stejně</i>	<i>Nesouhlasím</i>	
1	<i>Počet</i>	37	4	41
	<i>Z kategorie</i>	90,2 %	9,8 %	100 %
2	<i>Počet</i>	172	60	232
	<i>Z kategorie</i>	74,1 %	25,9 %	100 %
3	<i>Počet</i>	119	108	227
	<i>Z kategorie</i>	52,4 %	47,6 %	100 %
Celkově	<i>Počet</i>	328	172	500
	<i>Z kategorie</i>	65,6 %	34,4 %	100 %

Následující analýza se věnuje vztahu věku a asociací, které se respondentům vybaví ve spojitosti s tetovanými lidmi. Z důvodu velkého počtu asociací a zpřehlednění analýzy byly jednotlivé asociace sloučeny do dvou kategorií – pozitivní a negativní asociace, ze kterých byl následně součtem vypočten postojový index, který byl kategorizován do proměnných dle počtu obsažených asociací – 0, 1, 2 a 3 a více. Do pozitivních asociací byly zařazeny: jako já, úspěšní, kreativní, atraktivní, žijí po svém, odvážní, chytří, vzdělání, normální. Mezi negativní potom: na okraji společnosti, jiní než já, neúspěšní, podléhají trendům, nevyrovnaní, vyžadují pozornost, nevzdělání, divní, hloupí, neúspěšní.

U obou kategorií vztah vyšel statisticky signifikantní (Pearsonův chi-kvadrát = 38,375 a 28,003; u obou zamítáme nulovou hypotézu na hladině $\alpha=5\%$). Oba vztahy můžeme označit za středně silné (u pozitivních asociací korelační koeficient = 0,267; u negativních 0,231).

V Tabulkách č. 11 a 12 vidíme, že vztah mezi věkem a postojem k tetování a tetovaným a zároveň hypotéza, že s mladším věkem se bude tento názor liberalizovat, se nám potvrzuje i zde. Nejvíce zvolených pozitivních asociací najdeme v kategorii 3, kde 20,4 % z celkového vzorku respondentů zvolilo 3 a více pozitivních asociací. Naopak v kategorii 1 vidíme poměrně

vysoká čísla u 0 a 1 pozitivní asociace. V 2. kategorii opět vidíme jakési rozpolcení, které se v tomto případě dal popsat jako neutrální postoj. Stejný jev se opakuje v tabulce 12 s negativními asociacemi, kdy u kategorie 3 vidíme nárůst v počtu asociací, u kategorie 2 je zastoupení takřka vyrovnané a u 3 věkové skupiny se počet negativních asociací drží v nulových hodnotách.

Tabulka 11: Pozitivní asociace k lidem s tetováním a věk

Věková kategorie		Pozitivní asociace s tetovanými lidmi				Celkově
		<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3,00+</i>	
1	<i>Počet</i>	12	17	5	7	41
	<i>V rámci kategorie</i>	29,3 %	41,5 %	12,2 %	17,1 %	100 %
	<i>Z celku</i>	2,4 %	3,4 %	1 %	1,4 %	8,2 %
2	<i>Počet</i>	27	80	51	73	231
	<i>V rámci kategorie</i>	11,7 %	34,6 %	22,1 %	31,6 %	100 %
	<i>Z celku</i>	5,4 %	16 %	10,2 %	14,6 %	46,3 %
3	<i>Počet</i>	22	42	61	102	227
	<i>V rámci kategorie</i>	9,7 %	18,5 %	26,9 %	44,9 %	100 %
	<i>Z celku</i>	4,4 %	8,4 %	12,2 %	20,4 %	45,5 %
Celkově	<i>Počet</i>	61	139	117	182	499
	<i>V rámci kategorie</i>	12,2 %	27,9 %	23,4 %	36,5 %	100 %
	<i>Z celku</i>	12,2 %	27,9 %	23,4 %	36,5 %	100 %

Tabulka 12: Negativní asociace k lidem s tetováním a věk

Věková kategorie		Negativní asociace s tetovanými lidmi				Celkově
		0	1	2	3,00+	
1	<i>Počet</i>	6	12	8	15	41
	<i>V rámci kategorie</i>	14,6 %	29,30 %	19,5 %	36,6 %	100 %
	<i>Z celku</i>	1,2 %	2,40 %	1,6 %	3 %	8,2 %
2	<i>Počet</i>	62	63	40	66	231
	<i>V rámci kategorie</i>	26,8 %	27,30 %	17,3 %	28,6 %	100 %
	<i>Z celku</i>	12,4 %	12,60 %	8 %	13,2 %	46,3 %
3	<i>Počet</i>	104	49	34	40	227
	<i>V rámci kategorie</i>	45,8 %	21,60 %	15,0 %	17,6 %	100 %
	<i>Z celku</i>	20,8 %	9,80 %	6,8 %	8 %	45,5 %
Celkově	<i>Počet</i>	172	124	82	121	499
	<i>V rámci kategorie</i>	34,5 %	24,8 %	16,4 %	24,2 %	100 %
	<i>Z celku</i>	34,5 %	24,8 %	16,4 %	24,2 %	100 %

Stejně analýze byly podrobeny asociace respondentů k tetování jako takovému. Ty byly rozděleny do dvou skupin. Pozitivní – hezké, pro všechny, vyjadřuje osobnost, moderní a forma umění. Negativní – odrazující, jen pro mladé, společensky nepřijatelné, omezuje kariéru, nezdravé, nevkusné, riskantní a bolest.

Statisticky signifikantní vztah nám ale, na rozdíl od výše uvedeného vztahu věku a asociací s tetovanými lidmi, vyšel jen u pozitivních asociací (Pearsonův chi-kvadrát = 60,580 je možno zamítnout na hladině $\alpha=5\%$). U negativních asociací vychází Pearsonův chí-kvadrát 16,014 a nulovou hypotézu zamítnout nemůžeme. Po provedení neparametrického Spearmanova testu vyšla silnější korelace mezi nekategorizovaným věkem a vybranými negativními asociacemi jen u 3 z nich – nezdravé (korelační koeficient = 0,209), nevkusné (kor. koeficient = 0,202) a riskantní (kor. koeficient = 0,149).

Podíváme se tedy detailněji jen na pozitivní asociace. Tabulka č. 13 nám potvrzuje již vícekrát zmíněný jev, kdy vidíme, že nejvíce (19,4 %) z celkových pozitivních asociací zvolila nejmladší skupina, oproti tomu 61 % respondentů nejstarší skupiny nezvolilo žádné z pozitivních asociací. Kategorie 2 je, jako již dříve několikrát, rozdělena po celé škále možností, ale stále se spíše přiklání ke kategorii 1 a nejvíce respondentů nezvolilo žádnou pozitivní asociaci (39,4 %). Můžeme tedy pozorovat určitý rozpor s celkovým vzorkem, kdy převládaly vesměs pozitivní emoce z tetování. Ve chvíli, kdy se podíváme na jednotlivé věkové skupiny a konkrétní asociace, které si k nim respondenti spojí, není pozitivní výsledek tak jednoznačný, u nejstarší generace se dá označit až za opačný.

Tabulka 13: Pozitivní asociace k tetování a věk

Věková kategorie		Pozitivní asociace k tetování				Celkově
		0	1	2	3+	
1	<i>Počet</i>	25	7	5	4	41
	<i>V rámci kategorie</i>	61 %	17,1 %	12,2 %	9,8 %	100 %
	<i>Z celku</i>	5 %	1,4 %	1 %	0,8 %	8,2 %
2	<i>Počet</i>	91	51	32	57	231
	<i>V rámci kategorie</i>	39,4 %	22,1 %	13,9 %	24,7 %	100 %
	<i>Z celku</i>	18,2 %	10,2 %	6,4 %	11,4 %	46,3 %
3	<i>Počet</i>	39	35	56	97	227
	<i>V rámci kategorie</i>	17,2 %	15,4 %	24,7 %	42,7 %	100 %
	<i>Z celku</i>	7,8 %	7 %	11,2 %	19,4 %	45,5 %
Celkově	<i>Počet</i>	155	93	93	158	499
	<i>V rámci kategorie</i>	31,1 %	18,6 %	18,6 %	31,7 %	100 %
	<i>Z celku</i>	31,1 %	18,6 %	18,6 %	31,7 %	100 %

5. Diskuze

Za stěžejní výsledek práce můžeme považovat to, že se potvrdila hlavní hypotéza, tedy to, že mezi věkem respondenta a jeho postojem k tetování je rozdíl. Když potvrzení této hypotézy vztáhneme na výzkumnou otázku: „Jaké jsou rozdíly v postojích k tetování v současné České společnosti a co tyto změny způsobilo?“, můžeme na základě těchto výsledků konstatovat, že socio-kulturní situace v 2. polovině 20. století měla vliv na vnímání tetování dnes a lidé, kteří se narodili a vyrůstali za minulého režimu jsou opravdu k tetování méně tolerantní, než ti „porevoluční“. Nemůžeme ale říci, že jde o jedinou příčinu tohoto rozdílu. Celá společnost je více liberalizovaná a nonkonformní, méně tabuizovaná a skeptická, proto musíme brát v potaz, že tetování není zdaleka jediným fenoménem, který zaznamenal pozitivní proměnu v přístupu společnosti. Vlny oblíbenosti a ztracení tetování jsme navíc, jak můžeme vidět v krátkém historickém přehledu, zaznamenávali v průběhu celých dějin a není tak vyvrátitelné, že jde pouze o dobovou etapu.

Dalším výrazným zjištěním bylo, že socio-ekonomická situace, jako je nejvyšší dosažené vzdělání, měsíční příjem či velikost města minimálně ovlivňuje respondentův postoj k tetování a tetovaným lidem. Je nutné ale zmínit, že výzkum nebyl na tuto problematiku zaměřen a proto nebyl dotazník koncipován tak, aby tento jev blíže zkoumal. Věnují se mu například práce, které jsou zaměřeny na problematiku tetování a jeho vliv na trhu práce (např. Tomoryová, 2016).

Když se podíváme na tetování obecně, je společností přijímáno spíše pozitivně, v případě, kdy ale dáme respondentům konkrétní asociace, jejich počet tak vysoký není. Zajímavé také je, že na tetování u neznámých lidí společnost stále reaguje kritičtěji, než u svých blízkých, jako jsou rodinní příslušníci či partneři. Jakmile neznáme motivaci a hlubší význam, jaký pro tetovaného jeho „zdobení“ má, jsme nejenom náchylnější k předsudkům a stigmatizaci, ale i ke kategorizaci, která často budí právě negativní emoce, což potvrzuje jak Goffman (2003), tak výsledky výzkumu o tabuizování tetovaných osob a předsudků k nim (Broussard & Harton, 2018). Jedním z předsudků, který máme zakořeněný hluboko ve společenských mechanismech je představa, že tetování je spíše mužskou záležitostí. Tento názor přetrvává i přesto, že je průměrně více potetovaných žen, než mužů. To se potvrdilo jak na našich datech, tak u výzkumu Shannon-Massal (2016).

Za největší motivátory k tetování bylo tetovanými v našem výzkumu označeno spojení s významnou vzpomínkou, přesvědčením či vírou a ryze estetická stránka tetování. Tyto výsledky odpovídají tomu, že v postmoderních společnostech tetování nemá hlubší společenské významy, jak tomu bylo dříve, ale jeho funkce je spíše estetická a individualizační. Vzhledem k tomu, že tetování může být velmi osobní záležitostí, nemůžeme blíže analyzovat hlubší motivaci tetovaných. Jako možná interpretace se však nabízí i Atkinsonova (2004) hypotéza o snaze odlišit se, Foucaultův (2016) koncept individuality v uniformním kolosu, či Baumanem (2013) popisovaná snaha uzemnit své tělo v nejisté a nestálé době.

Jak již bylo zmíněno v úvodu, téma tetování nepatří k sociologicky ani akademicky k nejprobádanějším tématům, proto v již existujících bakalářských či diplomových pracích na příbuzná témata najdeme velmi vysokou míru podobnosti. Vysvětlení je jednoduché, omezený počet zdrojů také omezuje možnosti a diverzitu výsledného díla. Na druhou stranu, právě díky nízkému počtu výzkumníků je zde stále velké množství neprobádaných témat a pohledů a každá práce může být velkým přínosem pro akademickou i populárnější literaturu. Dovolím si tvrdit, že to je případ i této bakalářské práce, která se na rozdíl od dalších, kterým dominuje M. Rychlík (2011) nezaměřuje na historii tetování či tetování jako takovým (Feitl, 2013), ale kouká se na tento fenomén z pohledu současné společnosti a snaží se vysvětlit příčiny proměn přístupu k němu, což je podpořeno i kvantitativní metodou empirické části práce, která není tak častá a jsou spíše využívány kvalitativní metody, jako např. rozhovory. Rozdíly jsou pravděpodobně i v tom, že na téma je častěji nahlíženo jako na antropologické či etnologické, než jako na sociologické.

Ne tak vysoké zastoupení relevantní literatury a zdrojů s sebou neslo i další limity práce a to je nemožnost hlubšího zkoumání některých témat. Dalším z limitujících faktorů práce je zaměření na ryze českou společnost a nemožnost tak vztáhnout nějaké zahraniční zdroje, které by vzhledem k odlišnému vývoji socio-kulturní situace nebyli relevantní. Téma by si jednoznačně zasloužilo rozsáhlejší analýzu a zkoumání.

6. Závěr

Bakalářská práce odpovídala na otázku, jaká je změna české společnosti v postoji k tetování. Pro zodpovězení otázky byl tedy vytyčen cíl popsat, jak se od 2. poloviny 20. století do dnes proměnil postoj české společnosti a jeho vnímání, nastínit příčiny, kvůli kterým tyto změny vznikly a zmapovat současnou situaci v naší společnosti. Základní hypotézou práce bylo, že v průběhu určené doby se postoj k tetování liberalizoval, tetování stalo se méně tabuizovaným a více společensky přijatelným zdobením těla i životním stylem mnoha jedinců. Tuto hypotézu se podařilo potvrdit a při tom i konkretizovat fakt, že porevoluční generace se k tetování staví pozitivněji než ty, které žili a vyrůstali v době komunistického režimu.

V teoretické části práce bylo postupně představeno, jaké jsou společenské funkce tetování a jak se proměňovaly v průběhu historie lidstva. Dále byly popsány různé přístupy k vysvětlení toho, proč se přístup společnosti k tetování proměňuje a co formuje náš názor na něj. Mezi hlavní důvody patří jeho odosobnění, ztráta primárních funkcí a významů, destigmatizace a liberalizace. V práci byl využit online dotazníku, sesbírán reprezentativní vzorek 500 respondentů a následně využito kvantitativních metod. V empirické části pak byly analyzovány výsledky dotazníku, nejprve z všeobecné perspektivy a následně při zohlednění pohlaví, socio-demografické situace a věku respondenta. Zatímco u věku se hypotéza podařila potvrdit a bylo zjištěno, že s mladším věkem se zvyšuje pozitivní postoj k tetování, u pohlaví a socio-demografické situace se nám hypotézu potvrdit nepodařilo a nemůžeme tak říci, že mezi těmito proměnnými a postojem k tetování je významnější vztah.

Na závěr tedy můžeme, vzhledem ke všem zjištěným faktům, konstatovat, že postoj české společnosti k tetování v současnosti není jednoznačný. Největší rozdíl vidíme mezi současně žijícími generacemi, přičemž starší jsou zaujímají k tetování a tetovaným lidem negativnější postoje než ti mladší. Jedinou příčinou této změny a rozdílu však není jen věk, ale i historicko-kulturní zkušenost, kterou jednotlivé generace prošli. Další z příčin je celková liberalizace a konzumerismus doby, která „nahrává“ novým věcem, ale zároveň umocňuje jedince ve vyhotovení tetování, které láká svojí trvanlivostí a možností mít něco svého, individuálního. Tetování v postmoderní společnosti ztratilo svojí sociální funkčnost a ustálené významy, a proto je často bráno jako povrchní snaha jedinců o přitažení pozornosti či módní výstřelek. Nedá se ale říct, že negativní postoj k tetování zaujímají jen staré generace, je to jev zakořeněný hluboko v našich společenských mechanismech, což dokazuje i fakt, že je tetování stále hustě obklopeno předsudky a společenskými stigmaty, jak v široké veřejnosti, tak komunitě samotných tetovaných.

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Tetování u celkového vzorku	25
Tabulka 2: Tetování v závislosti na pohlaví (n=500).....	27
Tabulka 3: Věk zhotovení prvního tetování dle pohlaví	27
Tabulka 4: Emoce k tetování a velikost města (n=500)	29
Tabulka 5: Věk a tetování (n=500).....	31
Tabulka 6: Věk a četnost tetování (n=89)	32
Tabulka 7: Četnost ve věkových kategoriích	32
Tabulka 8: Věkové kategorie a emoce k tetování.....	34
Tabulka 9: Věk a přijatelnost tetování v některých profesích	35
Tabulka 10: Věk a možnost zakrýt tetování společenským oblečením.....	36
Tabulka 11: Pozitivní asociace k lidem s tetováním a věk.....	37
Tabulka 12: Negativní asociace k lidem s tetováním a věk	38
Tabulka 13: Pozitivní asociace k tetování a věk	39

Seznam použitých zdrojů:

Literatura:

- Atkinson, M. (2004). Tattooing and civilizing processes: Body modification as self-control. *Canadian Review of Sociology and Anthropology*, 41(2), 125–146.
- Bauman, Z. (1995). *Úvahy o postmoderní době*. Praha.
- Bitrich, T. (2001). *Alternativní kultura: Příběh české společnosti 1945-1989*. Lidové noviny.
- Broussard, K. A., & Harton, H. C. (2018). Tattoo or taboo? Tattoo stigma and negative attitudes toward tattooed individuals. *Journal of Social Psychology*, 158(5), 521–540.
- Feitl, D. (2013). *Česká společnost a změna pojetí tetování ve střednědobém horizontu*. (Bakalářská práce), Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Získáno z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/123738>
- Fiksa, R. (2005) *Piercing*. Světnov: Sowulo Press
- Fučíková, T. (2013). *Tělesné modifikace : Fenomén dnešní doby? : Motivy pro piercing, tetování a další tělesné modifikace v historii a dnes* (Bakalářská práce), Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd. Získáno z <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/116226>
- Giddens, A. (1999). *Sociologie* (1. vyd.). Praha: Argo.
- Goffman, E. (2001). *Tattoo history*. New York: A source book.
- Goffman, E. (2003). *Stigma: Poznámky k problému zvládání narušené identity*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Grögerová, B. (1997) *Psychologie osobnosti tetovaného s důrazem na motivaci: sondáž do problematiky* (Diplomová práce) Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta.
- Hawkes, D., Senn, C. Y., & Thorn, C. (2004). Factors That Influence Attitudes Toward Women With Tattoos. *Sex Roles*, 50(9–10), 593–604.
- Hambly, W. D (1925) *The History of Tattooing and Its Significance*. London : H. F.& G. Witherby
- Kopčanová, E. (2015). *Dokud nás laser nerozdělí. Aneb tatěři a tatěrky po roce 1989*. Diplomová práce, Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Získáno z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/148430>

- Kajanová, A., Jersáková, K., & Růžicka, M. (2012). Současné tetování z hlediska „rituálního“ jednání. *AntropoWebzin*, 8(2), 89–95.
- Janek, M. (1989).: *Cesty rozvoje osobnosti*. Praha, Prameny
- Malacrida, C., & Low, J. (2016). *Sociology of the body: A reader* (2.vydání). Canada: Oxford university press.
- Martin, B. A., & Dula, C. S. (2010). More Than Skin Deep: Perceptions of, and Stigma Against, Tattoos. *College Student Journal*, 44(1), 200–206.
- Murdock, G. P. (1945). The common denominator of culture. In ., *The science of man in the world crisis*. New York: Columbia university press.
- Nováček, O. (1937). *Tetování a tetovaní*. Praha: Moravské nakladatelství.
- Pitts, V. (2003). *In the Flesh: The Cultural Politics of Body Modification*. New York: Palgrave Mackmillan.
- Rychlík, M. (2011). *Dějiny tetování: Setkání postmoderny s archaismem v kultuře tzv. Modern Primitives*. (Disertační práce), Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Získáno z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/24963>
- Rychlík, M. (2014). *Dějiny tetování*. Praha : Mladá fronta, 2014.
- Sanders, C. (1988). Marks of Mischief: Becoming and Being Tattooed. *Journal of Contemporary Ethnography*, (16 (4)).
- Simmel, G. (2006). *Peníze v moderní kultuře a jiné eseje* (2.vyd.). Praha: Sociologické nakladatelství SLON
- Spindler, K. (1998). *Muž z ledovce*. Praha: Mladá fronta.
- Swami, V., Gaughan, H., Tran, U. S., Kuhlmann, T., Stieger, S., & Voracek, M. (2015). Are tattooed adults really more aggressive and rebellious than those without tattoos? *Body Image*, 15, 149–152.
- Thompson, C. J., & Haytko, D. L. (1997). *Speaking of Fashion: Consumers' Uses of Fashion Discourses and the Appropriation of Countervailing Cultural Meanings*. *Journal of Consumer Research*, 24(1), 15–42.
- Tomoryová, V. (2016). *Rola tetovania v kontexte príležitostí na trhu práce*. (Bakalářská práce), Praha: Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Získáno z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/172523>
- Tuček, M., & a kol. (2003). *Mezigenerační vzdělanostní mobilita: Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí*. Pp. 350-370 in Tuček, Milan a kol. *Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON

- Turner, B. (1999). *The Possibility of Primitiveness: Towards a Sociology of Body Marks in Cool Societies*. 1999(5)
- Valenta, V. (2011). *Tetování a tetování*. Praha: Deus.
- Vladimir 518. (2013). *Kmeny 0: Městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989* (1. vydání). Praha: Bigg Boss & Yinachi.
- Vladimir 518. (2016). *Kmeny 90: Městské subkultury a nezávislé společenské proudy v letech 1989-2000* (1. vydání). Praha: BiggBoss ; Yinachi.
- Vladimir 518, Veselý, K., & Souček, T. (2011). *Kmeny: Současné městské subkultury* (1. vyd). Praha: Bigg Boss & Yinachi.

Elektronické zdroje:

- Brož. (2012, únor 22). Tetování už není jen pro rebely. Češi za „kérky“ dají stamiliony ročně. Získáno 9. března 2019, z IDNES.cz website: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/tetovani-uz-neni-jen-pro-rebely-cesi-za-kerky-daji-stamiliony-rocne.A120221_204533_ekonomika_brm
- Motyčka, R. (2009). Ta naše povaha česká: Tetování. In *Česká televize*. Získáno z <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1100627928-ta-nase-povaha-ceska/409235100011016-tetovani/>
- Shannon-Massal, L. (2016, únor 10). Tattoo Takeover: Three in Ten Americans Have Tattoos, and Most Don't Stop at Just One. Získáno 23. června 2019, z The Harris Poll website: <https://theharrispoll.com/tattoos-can-take-any-number-of-forms-from-animals-to-quotes-to-cryptic-symbols-and-appear-in-all-sorts-of-spots-on-our-bodies-some-visible-in-everyday-life-others-not-so-much-but-one-thi/>
- Statista Research Department. (2019). Body modification in the U.S. Získáno 24. června 2019, z <https://www.statista.com/topics/5135/body-modification-in-the-us/>

Zákony:

- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 137/2004 Sb. Vyhláška o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných (ve znění zákona č. 274/2003 Sb.)

Příloha 1. – Dotazník

Z důvodu online podoby dotazníku se níže uvedený přepis neshoduje s jeho reálnou podobou. Otázky nebyli kvůli automatickému programování popsány a typ oslovení byl měněn podle toho, jak respondent uvedl, že si přeje být oslovován.

Líbí se vám tetování? A máte nějaké?

6.1.1.1. Jaký máte pocit z tetování?

6.1.1.2. Co si spojíte s tetováním? Vyberte, co podle vás sedí, nebo napište vlastní...

hezké

odrazující

jen pro mladé

pro všechny

omezuje kariéru

nesluší se to

vyjadřuje osobnost

nezdravé

nevkusné

bolestivé

moderní

riskantní

forma umění

6.1.1.3. A jací jsou podle vás lidé, kteří mají tetování?

nevzdělání

na okraji společnosti

lidé, jako jsem já

jiní, než jsem já

úspěšní

neúspěšní

podléhají trendům

kreativní

nevyrovnání

dožadují se pozornosti

6.1.1.4. A jací ještě jsou? Vyberte, co podle vás sedí, nebo napište vlastní...

atraktivní

divní

žijí po svém

odvážní

chytří

hloupí

vzdělání

normální

6.1.1.5. Někteří si myslí, že lidé v určitých profesích (jako jsou doktoři, právníci) nemají mít viditelné tetování. Co si myslíte vy?

Vidím to stejně

Nesouhlasím

6.1.1.6. Podle některých lidí má být možné zakrýt tetování společenským oblečením. Jak to vidíte vy?

Vidím to stejně

Nesouhlasím

6.1.1.7. A co vy osobně, máte tetování?

Ano, mám.

Měl jsem, ale nechal jsem si ho odstranit.

Nemám, ale zvažuji ho.

Nemám a nechci mít.

Pokud „Ano, mám“ /“ Měl jsem, ale nechal jsem si ho odstranit“ (v tomto případě textace mírně změněna do minulého času) pokračování na otázku č. 8.

Pokud „Nemám, ale zvažuji ho“ skok na otázku č. 22

Pokud „Nemám, a nechci mít“ skok na otázku č. 23

6.1.1.8. A kolik jich máte?

jedno

dvě

tři

čtyři a více

6.1.1.9. A jde o tetování: Pokud jich máte víc, řekněte nám o všech. (možnost vybrat více odpovědí)

menší než dlaň

jako dlaň nebo trochu větší

velké zhruba jako předloktí

ještě větší

6.1.1.10. Budeme se teď chvíli ptát na vaše první tetování. V kolika letech jste se poprvé nechal tetovat?

méně než 18

18 - 20 let

21 - 24 let

25 - 34 let

35 - 44 let

45 - 54 let

55 - 64 let

65 a více

6.1.1.11. Jak dlouho jste o svém prvním tetování uvažoval?

pár hodin

pár dnů nebo týdnů

pár měsíců

ještě déle

6.1.1.12. Platí o tomto tetování něco z toho?

Pojí se s významnou vzpomínkou, přesvědčením nebo vírou.

Je jen na ozdobu, prostě se mi líbí.

Má něco zakrýt (např. jizvu).

Bylo to jen z hecu.

Spontánní rozhodnutí.

6.1.1.13. Jaká byla reakce vašeho blízkého okolí na vaše první tetování?

Pozitivní, líbilo se jim to.

Jak u koho, smíšené reakce.

Dost lidem se to nelíbilo.

Pokud „Jak u koho, smíšené reakce.“ / „Dost lidem se nelíbilo“ pokračování na otázku č. 14

Pokud „Pozitivní, líbilo se jim to.“ skok na otázku č. 15

6.1.1.14. Komu konkrétně se vaše tetování nelíbilo?

někomu z rodiny

přátelům

někomu v práci

partnerce, partnerovi

6.1.1.15. A co všechno máte nebo jste měl vytetováno? Pokud máte tetování víc, klidně vyberte všechny motivy, které sedí....

nápis (motto, jméno, citát, číslo...)

příroda - reálná i fiktivní (rostliny, zvířata, vesmír, živly...)

figurální (obličej, postava)

ornamenty (abstraktní, geometrické, tribální)

symboly (náboženské, mytologické, astrální...)

popkultura (komiksové, knižní, filmové...)

6.1.1.16. Nechal jste si tetování někdy předělat (např. překrýt jiným motivem)?

Ano

Ne, ale uvažuji o tom

Ne

Pokud „Ano“ pokračování na otázku č. 17.

Pokud „Ne, ale uvažuji o tom“ skok na otázku č. 18

Pokud „Ne“ skok na otázku č. 19

6.1.1.17. Proč?

Už se mi nelíbilo.

Dělalo mi problémy v práci.

Nelíbilo se někomu z mých blízkých (partnerka, ...).

Zhoršila se jeho kvalita - vybledlo nebo rozpilo se.

Už pro mě nebylo aktuální (např. se týkalo ex-partnera).

Ještě jiný důvod.

6.1.1.18. Proč uvažujete o předělání?

Už se mi nelíbí.

Dělá mi problémy v práci.

Nelíbí se někomu z mých blízkých (partnerka, ...).

Zhoršila se jeho kvalita - je vybledlé nebo rozpité.

Už pro mě není aktuální (např. se týká ex-partnera).

Ještě jiný důvod.

6.1.1.19. A uvažujete o odstranění tetování? – Pro ty, co na začátku odpověděli, že tetování mají

Ano

Vůbec

Pokud „Ano“ pokračování na otázku 20.

Pokud „Vůbec“ skok na otázku 21.

6.1.1.20. Proč uvažujete o odstranění?

Už se mi nelíbí.

Dělá mi problémy v práci.

Nelíbí se někomu z mých blízkých (partnerka, ...).

Zhoršila se jeho kvalita - je vybledlé nebo rozpité.

Už pro mě není aktuální (např. se týká ex-partnera).

Ještě jiný důvod.

Skok na otázku 23.

6.1.1.21. Proč jste si nechal tetování odstranit? – Pro ty, co si nechali tetování odstranit

Už se mi nelíbilo.

Dělalo mi problémy v práci.

Nelíbilo se někomu z mých blízkých (partnerka,...).

Zhoršila se jeho kvalita - vybledlo nebo rozpilo se.

Už pro mě nebylo aktuální (např. se týkalo ex-partnera).

Ještě jiný důvod.

6.1.1.22. Brání vám něco z toho, abyste si tetování nechal udělat?

Je to drahé.

Je to bolestivé.

Mohlo by dělat problémy v práci.

Nelíbí se to někomu v mém okolí.

Ještě jsem se nerozhodl, co nebo kam si vytetuji.

Bojím se, jak se může změnit s věkem.

Mohlo by se mi přestat líbit.

Ještě jiný důvod

6.1.1.23. Má tetování někdo z vašeho okolí?

partnerka či partnerka

rodiče či prarodiče

sourozenci

dítě

ještě někdo jiný

nikdo

Pokud „ještě někdo jiný“ pokračování na otázku 24.

Pokud „partner/partnerka“ skok na otázku 25.

Pokud „rodiče či prarodiče“, „sourozenci“, „dítě“ skok na otázku 26.

Ostatní skok na konec dotazníku a poděkování.

6.1.1.24. Někdo z nich?

jiní blízcí členové rodiny

blízcí kolegové a spolupracovníci

kamarádi

ještě někdo jiný

6.1.1.25. Jaký máte pocit z tetování vaší partnerky či vašeho partnera?

6.1.1.26. Jaký máte pocit z tetování, které má člen vaší rodiny? Pokud má tetování víc členů rodiny, vyberte toho, který je vám nejbliž.

A je to! Moc děkujeme za pomoc!